

Asia: VN/27217/2021

Valtioneuvoston periaatepäätös yrittäjyydestä

Lausunnonantajia pyydetään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Onko yrittäjyyden periaatepäätöksessä otettu huomioon yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta keskeisimmät asiat?

Ei. Mitä lisäisit tai muuttaisit? [Periaatepäätöksessä on tunnustettu, että Suomi on alisuoriutuja yrittäjyyden osalta ja toimintaympäristö on ”vaihteleva” verrattuna kilpailijamaihin. Perustettavien yritysten määrä on potentiaaliin nähden alhainen ja vientiä harjoittavien mikro- ja pienyritysten määrä on pieni. Huolestuttavaa on se, että työllistävien yritysten määrä on laskenut 8000 kappaleella vuoden 2013 jälkeen. Periaatepäätöksessä on lueteltu lista keinoja, joilla alisuoriutuminen käännetään kasvuksi: osaaajapulan helpottaminen, kannustava ja kilpailukykyinen verotus, omistajanvaihdosten helpottaminen, kansainvälistymisen tukeminen ja sujuvat viranomaisprosessit. Suomen Yrittäjät pitävät kaikkia kohtia merkittävänä, mutta lista on puutteellinen. Periaatepäätöksessä korostetaan, että huomio kiinnitetään erityisesti työllistävien yritysten tarpeisiin. Suomen Yrittäjät haluaa kiinnittää hallituksen erityisen huomion siihen, miksi työllistäviä yrityksiä ei synny nykyistä enemmän. Syy on yksinkertainen – monet yrittäjät eivät halua tai uskalla työllistää, vaan toimivat mieluummin yksinyrittäjinä. Yksinyrittäjyys on yleistä, koska Suomen työmarkkinat ovat erittäin jäykät. Konkreettiset toimet työmarkkinoiden toiminnan parantamiseksi ja uudistamiseksi ovat jääneet valitettavan vähäisiksi. Suomen työmarkkinoiden rakenteet ovat yli puolivuosisadan takaa eikä niitä ole perusteiltaan uudistettu koskaan. Jokainen yritys ja työpaikka on erilainen ja kohtaa kansainvälisen kilpailun tavalla tai toisella. Sen vuoksi myös työelämän sääntelyn on oltava joustavaa ja erilaisia toiminta- ja sopimismalleja mahdollistavaa. Työelämän sääntelyyn tarvitaan uusi tasapaino työntekijän suojeluperiaatteen ja markkinoiden toimivuuden välillä. Kiristyvä kansainvälinen kilpailu edellyttää yrityksiltä ketteryyttä ja lainsäädännöltä sen mahdollistamista. Siksi työpaikkasopimisen mahdollisuuksia on lisättävä lainsäädäntömuutoksilla. Yksityiskohtaisia ehdotuksia on runsaasti: liian tiukaksi asetetun yksilöperusteinen työsopimuslain helpottaminen, määräaikaisen työllistämisen helpottaminen, yhteistoimintalain ulottaminen vasta yli 50 työntekijän yrityksiin, liian kireän työntekijän takaisinottovelvollisuuden helpottaminen, työnantajien 10 arkipäivän palkan maksuvelvollisuuden lyhentäminen työntekijän sairaustapauksissa, toisin sopimisen mahdollistaminen, sopimisen kieltojen poistaminen, työrauhasääntelyn uudistaminen jne. Nyt periaatepäätöksessä sanotaan, että hallitus haluaa ottaa pk-yritysten erityispiirteet huomioon työlainsäädäntöä kehitettäessä. Mitä tämä käytännössä tarkoittaa? Toivottavasti edellä mainittuja seikkoja.]

2. Mitä tulisi erityisesti ottaa huomioon yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamisessa?

Suomen Yrittäjät tiedostavat, että kyseessä on yrittäjyyden strategia ja periaatepäätös. Kehittämisen ja edistämisen sijasta toivomme periaatepäätökseen kuitenkin enemmän konkretiaa yrittäjyyden aseman parantamiseksi. Lisäksi toivomme enemmän kumppanuutta yrittäjäjärjestöjen ja julkisen sektorin kesken.

Menestyneeseen yrittäjyyteen tarvitaan intoa, osaamista ja pääomaa. Mikäli yrittäjät tulkitsevat, että yhteiskunta ei kannusta yrittäjyyteen, yritysten kasvua on turha odottaa. Riskille on aina saatava vastineeksi riittävä tuotto. Siksi positiivinen yrittäjyysilmapiiri on erittäin tärkeää ja se on näytettävä poliittisessa päätöksenteossa. Edellä mainitut työmarkkinoiden toimivuuteen liittyvät asiat liittyvät juuri tähän.

Työmarkkinoiden toimivuuteen liittyvien puutteita lukuun ottamatta periaatepäätöksessä on monia yrittäjyyttä ja kasvua tukevia ehdotuksia:

- Yrityksiä koskevan sääntelyn sujuvoittaminen
- Hallinnon kehittäminen asiakaslähtöisemmäksi ja sujuvammaksi
- Verotus, joka tukee Suomen kansainvälistä kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta
- Yritysten kannustaminen osaamisen kehittämiseen
- Mahdollisuudet joustaviin siirtymiin työn tekemisen ja yrittäjyyden välillä
- Digivihreän siirtymän tukeminen
- Yritysten kasvun ja kansainvälistymisen laaja-alainen edistäminen
- Pk-yritysten kestävyys- ja yhteiskuntavastuun tukeminen
- Turvataan yrittäjän uusi alku
- Tavoitellaan yrityspalvelujen yhden luukun periaatetta.
- Panostetaan osaavan työvoiman saatavuuteen laaja-alaisesti ja toimeenpannaan työperäisen maahanmuuton tiekartta.

Tuemme periaateohjelman seuraavia konkreettisia linjauksia:

- Hallitus selvittää yhteisö- ja osinkoverotuksen rakennemuutosta, jossa yhteisöverokannat eriytetään yhtiöön jätetyn voiton ja yhtiöstä ulosmaksetun voiton osalta. Tavoitteena on parantaa investointien ja kotimaisen omistamisen kannustimia.
- Kehitettäessä työlainsäädäntöä otetaan huomioon pk-yritykset.
- Sääntelyn sujuvoittamiseksi kehitetään lainsäädäntöä laajentamalla asteittain yksi yhdestä periaatetta painottaen määrällisyyden sijaan lainsäädännön tarkoituksenmukaisuutta

- Yritysvaikutusten ohella voidaan selvittää vaikutuksia yrittäjyyteen (Suomen Yrittäjät on juuri julkaissut yritysvaikutusten oppaan)
- Kiinnitetään EU:ssa ja kansallisesti aktiivisesti huomiota pankkisääntelyn vaikutuksiin ja erityisesti pk-yritysten luotonantoon.
- Selvitetään syyt yli vuoden kestävien lupamenettelyjen osalta.
- Mahdollistetaan joustava työllistyminen ja siirtymiset työntekijänä ja yrittäjänä toimimisen välillä jatkamalla yhdistelmävakuutuksen kehittämistä sosiaaliturvan uudistamisessa.
- Terävöitetään kilpailupolitiikkaa tehostamalla kilpailuneutraliteetin toteutumista ja arvioimalla toimialakohtaista kilpailua rajoittavaa lainsäädäntöä.
- Tunnistetaan, että omistajanvaihdokset ovat yksi väylä uudistaa ja kasvattaa liiketoimintaa.
- Turvataan yrittäjän uusi alkua. Taataan riittävä ja ennakoitava rahoitus Yrittäjän talousapu -palvelun kehittämiseksi ja talousvaikeuksiin joutuneiden pk-yritysten auttamiseksi.

Valitettavasti hyvät tavoitteet ja käytännön toimenpiteet yhteiskunnassa ovat muutaman tavoitteen osalta viime aikoina olleet ristiriitaisia. Esimerkiksi hyvinvointialueiden perustaminen on lisännyt huomattavasti julkisomisteisten in house -yhtiöiden perustamista, Monet in house -yhtiöt toimivat sektoreilla, joissa on paljon yksityistä kilpailua ja siten estävät ja vääristävät kilpailua (mahdollinen ulosmyynti).

Toiseksi emme myöskään enää tarvitse työperäisen maahanmuuton tiekarttaa. Tarvitsemme konkreettisesti työperäistä maahanmuuttoa, jossa sujuvoitetaan ulkomaisen työvoiman saatavuusharkintaa ja tuetaan yrityksiä niiden työlupaprosesseissa.

Kolmanneksi esimerkiksi omistajanvaihdosten osalta on jo luotu omistajanvaihdosfoorumi, joka yhdistää yksityisen ja julkisen sektorin toimenpiteet omistajanvaihdosten edistämiseksi. Hyvin toimivia yksityisen ja julkisen sektori yhteishankkeita ei kannata purkaa, vaan mieluummin tehdä pysyviksi toimintatavoiksi.

Neljänneksi korostamme, että yrittäjyys on erittäin monimuotoista. Yrittäjyyttä ovat kevytyrittäjyys, yksinyrittäjyys, pienyrittäjyys, kasvuyrittäjyys, sarjayrittäjyys, kanssayrittäjyys jne. Erilaisten yrittäjien tarpeet yhteiskunnalle ovat aina hiukan erilaisia, vaikka perusta kannustavasta Suomesta on kaikille sama. Yrittäjyyteen liittyy myös omistajuus. Suomi on pyrittävä tekemään myös omistamisen yhteiskunnaksi ja yhteiskunnan on kannustettava omistajia sijoittamaan suomalaiseen yrittäjyyteen.

3. Ovatko yrittäjyyden periaatepäätöksen toimenpiteet poikkihallinnollisen yhteistoiminnan ja koordinaation varmistamiseksi riittävät (toimenpide 6.1.)?

Ei. Mitä lisäisit tai muuttaisit? [Kuten periaatepäätöksessä kerrotaan, yrittäjyyteen liittyvän toimintaympäristön tarkastelua ei tällä hetkellä toteuteta säännöllisesti ja poikkihallinnollisesti eikä

tarkasteluun ole sovittu toimintamallia. Siksi tavoite periaateohjelmassa on hyvä. Monissa osa-alueissa vastuutahoja on lueteltu useita. Koordinaation lisäksi tarvitaan selkeää johtajuutta, muussa tapauksessa kukaan ei kunnolla ota vastuuta hankkeiden eteenpäin viemisestä. Mikä taho on kokonaisuudessa vastuussa yrittäjyyskysymyksistä? Nyt ehdotetaan Yrittäjyyden neuvottelukuntaa, mutta onko tällä taholla riittävästi valtaa valtionhallintoon ja politiikkaan? Vuoden 2024 alusta myös kunnat ottavat huomattavasti enemmän vastuuta eri alueiden elinkeinoelämän kehittämisestä ja työllisyydestä (TE2024-uudistus). Kuntien rooli periaateohjelmassa on kuitenkin mainittu varsin ohuesti.]

4. Ovatko esitetyt seurantamittarit kattavat yrittäjyyden periaatepäätöksen seuraamiseksi (kohta IV)?

Ehdotamme vielä yhtä uutta mittaria periaatepäätösten seuraamiseksi:

- Asetetaan selkeä mittari yrityksille sääntelystä aiheutuvan taakan vähentämiseksi. Jos uusi sääntely aiheuttaa yritykselle euron lisäkustannuksen, yrityksille koituvia kustannuksia on vähennettävä toisaalla euron verran. Kustannusten vähentämisprosessin on selkeästi määritelty, valvottu ja raportoitu.

5. Miten voidaan kehittää ministeriöiden välistä poikkihallinnollista yhteistyötä yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamiseksi?

Yhteistyö edellyttää avoimuutta, selkeää vastuuta ja yksiselitteisiä mittareita tulosten mittaamiseksi. Lisäksi korostamme, että kyse ei ole vain ministeriöiden välisestä yhteistyöstä ja luottamuksesta. Esimerkiksi elinkeinoelämän järjestöillä, tutkimuslaitoksilla, oppilaitoksilla, kunnilla ja hyvinvointialueilla on erittäin oleellinen rooli tavoitteiden saavuttamisessa.

6. Muut mahdolliset huomiot yrittäjyyden periaatepäätökseen.

-

Jaskari Harri
Suomen Yrittäjät ry

Broström-Hujanen Merja
Suomen Yrittäjät ry